

De Nederlandse agrarische sector in internationaal verband – editie 2021

Gerben Jukema¹, Pascal Ramaekers² en Petra Berkhout¹ (red.)

G.D. Jukema, P. Ramaekers en P. Berkhout (Red.), 2021. *De Nederlandse agrarische sector in internationaal verband – editie 2021*. Wageningen/Heerlen/Den Haag, Wageningen Economic Research en Centraal Bureau voor de Statistiek, Rapport 2021-001. 126 blz.; 45 fig.; 38 tab.; 117 ref.

Dit onderzoek is uitgevoerd door Wageningen Economic Research¹ en het Centraal Bureau voor de Statistiek² met subsidie van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, in het kader van het Beleidsondersteunend/ onderzoeksthema 'Grüne Woche' (BO-43-014.01-032).

Dit rapport beschrijft de ontwikkeling van de Nederlandse handel in landbouwproducten in 2020. Wageningen Economic Research en CBS maken in deze gezamenlijke uitgave de eerste ramingen van de landbouwhandelscijfers voor 2020 bekend en voorzien deze van duiding. Het gaat zowel om de landbouwgoederen als de landbouwgerelateerde goederen. Daarnaast gaat het rapport in op hoeveel Nederland verdient aan de landbouwhandel. Er zijn drie katernen die dieper ingaan op speciale onderwerpen. Voor deze editie zijn dat de gevolgen van Brexit voor de Nederlandse landbouwhandel, een analyse van de agrologistiek en de regionale functie van Nederland in de EU.

In this joint publication, Wageningen Economic Research and CBS present and explain the first estimates of agricultural trade figures for 2020. These concern both agricultural goods and agriculture-related goods. In addition, the report discusses how much the Netherlands earns from agricultural trade. Three topics are discussed in more detail. For this edition these are the consequences of Brexit for Dutch agricultural trade, an analysis of agricultural logistics and the regional function of the Netherlands in the EU.

Dit rapport is gratis te downloaden op <https://doi.org/10.18174/538688> of op www.wur.nl/economic-research (onder Wageningen Economic Research publicaties).

© 2021 Wageningen Economic Research

Postbus 29703, 2502 LS Den Haag, T 070 335 83 30, E communications.ssg@wur.nl, www.wur.nl/economic-research. Wageningen Economic Research is onderdeel van Wageningen University & Research.

Dit werk valt onder een Creative Commons Naamsvermelding-Niet Commercieel 4.0 Internationaal-licentie.

© Wageningen Economic Research, onderdeel van Stichting Wageningen Research, 2021

De gebruiker mag het werk kopiëren, verspreiden en doorgeven en afgeleide werken maken. Materiaal van derden waarvan in het werk gebruik is gemaakt en waarop intellectuele eigendomsrechten berusten, mogen niet zonder voorafgaande toestemming van derden gebruikt worden. De gebruiker dient bij het werk de door de maker of de licentiegever aangegeven naam te vermelden, maar niet zodanig dat de indruk gewekt wordt dat zij daarmee instemmen met het werk van de gebruiker of het gebruik van het werk. De gebruiker mag het werk niet voor commerciële doeleinden gebruiken.

Wageningen Economic Research aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Wageningen Economic Research is ISO 9001:2015 gecertificeerd.

Wageningen Economic Research Rapport 2021-001 | Projectcode 2282500352

Foto's: Shutterstock

6

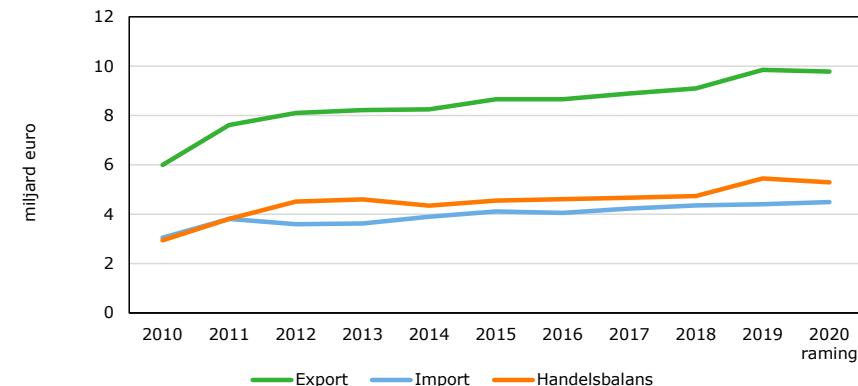
De handel in landbouwgerelateerde goederen

In dit hoofdstuk ligt de focus op landbouwgerelateerde goederen, dit zijn goederen die internationaal worden verhandeld ten behoeve van landbouw- of voedingsectoren. Bekende voorbeelden zijn landbouwmachines en machines voor de voedingsmiddelenindustrie, maar ook bijvoorbeeld meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen behoren tot de landbouwgerelateerde goederen.

De landbouwgerelateerde goederen (of tertiaire landbouwgoederen) vormen samen met de (primaire en secundaire) landbouwgoederen, een bredere definitie van de Nederlandse handel in landbouwgoederen. In paragraaf 6.1 komen de macro-ontwikkelingen aan bod, paragraaf 6.2 voegt een landendimensie toe, paragraaf 6.3 een goederendimensie en paragraaf 6.4 bespreekt de Nederlandse verdiensten aan de export van landbouwgerelateerde goederen.

6.1 Landbouwgerelateerde goederen: kleine daling export

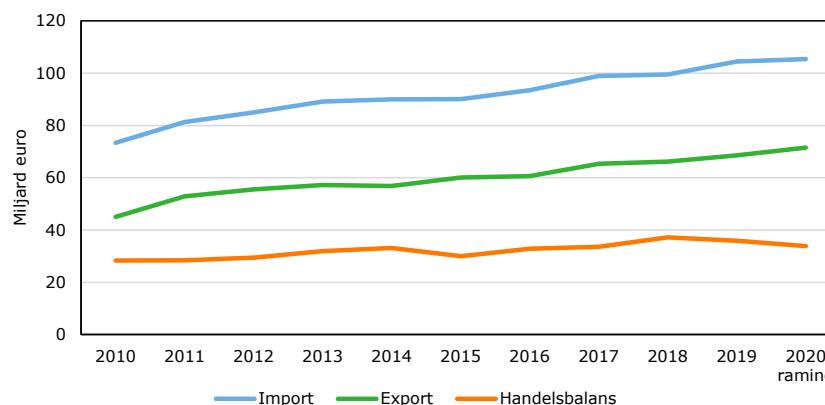
Voor 2020 wordt de export van landbouwgerelateerde goederen geraamd op 9,79 miljard euro (zie figuur 6.1). Dat is 0,6% minder dan in 2019 (9,85 miljard euro), maar duidelijk meer dan in de jaren ervoor. De import van landbouwgerelateerde goederen wordt geraamd op een nieuw record (4,49 miljard euro), 2,1% meer dan in 2019. Door deze ontwikkelingen is het handelsoverschot in landbouwgerelateerde goederen afgenomen tot 5,29 miljard euro, iets minder dan in 2019, maar fors meer dan in de jaren ervoor. Over de gehele periode 2010-2020 is het handelsoverschot met 80% toegenomen, meer dan de exportgroei (63%) en de importgroei (47%) in deze periode. De sterke groei van het handelsoverschot heeft er mee te maken dat de export absoluut gezien veel meer bedraagt dan de import. Een groei in het handelsoverschot vindt daarmee zelfs plaats bij een gelijke procentuele toename.

Figuur 6.1 Import, export en handelsbalans van landbouwgerelateerde goederen

Bron: CBS tot en met oktober 2020, raming november - december 2020 door WUR en CBS.

De export van de landbouw- en landbouwgerelateerde export samen (de zogenaamde 'brede' landbouwexport) wordt voor 2020 geraamd op 105,4 miljard euro, iets hoger dan de 104,5 miljard euro van 2019 en daarmee een nieuw exportrecord (zie figuur 6.2). Ook de brede landbouwimport komt uit op een nieuw record met een bedrag van 71,5 miljard euro in 2020. Door zowel een dalend handelsoverschot bij de landbouwgoederen als bij de landbouwgerelateerde goederen is er cumulatief wel een sterk dalend overschot, van 35,9 miljard euro in 2019 tot 33,8 miljard euro in 2020. Dit is lager dan in 2019, maar wel hoger dan in de jaren ervoor.

Figuur 6.2 Import, export en handelsbalans bij landbouw- en landbouwgerelateerde goederen

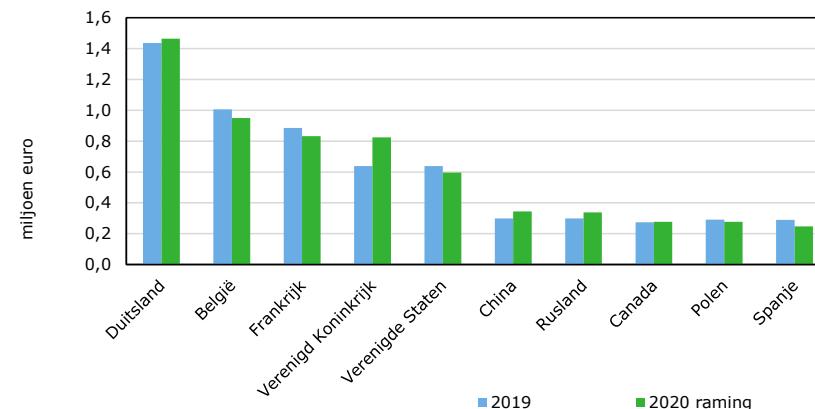
Bron: CBS tot en met oktober 2020, raming november - december 2020 door WUR en CBS.

6.2 Groei bij de export naar het VK

De top tien exportbestemmingen van landbouwgerelateerde goederen (figuur 6.3) kent veel overeenkomsten met de top tien van landbouwgoederen (figuur 4.2). Er zitten ook enkele nieuwe bestemmingen bij. Zo staat Rusland op plaats zes als bestemming van tertiaire landbouwexport en komt Canada naar voren op plek 8. Bij beide landen gaat het met name om een import van Nederlandse landbouwmachines en machines voor de voedingsmiddelenindustrie. Bij Canada gaat het daarnaast ook om een import van Nederlandse kasmaterialen. De plekken van Rusland en Canada gaan ten koste van Italië en Zweden. Duitsland, België, Frankrijk en het VK vormen net als bij de landbouwgoederen de top vier, op vijfde plek staan de VS.

In vergelijking met 2019 zijn verschillende ontwikkelingen zichtbaar. De opvallendste betreft de groei van de export naar het VK (+29%). Het gaat hier met name om een sterke toename van de export van kasmaterialen. Dit hangt mogelijk samen met Brexit en de Britse angst om te afhankelijk te worden van de import van agrarische goederen na Brexit (zie verder hoofdstuk 7). Maar ook ver vóór Brexit was er al Britse belangstelling voor innovatie in

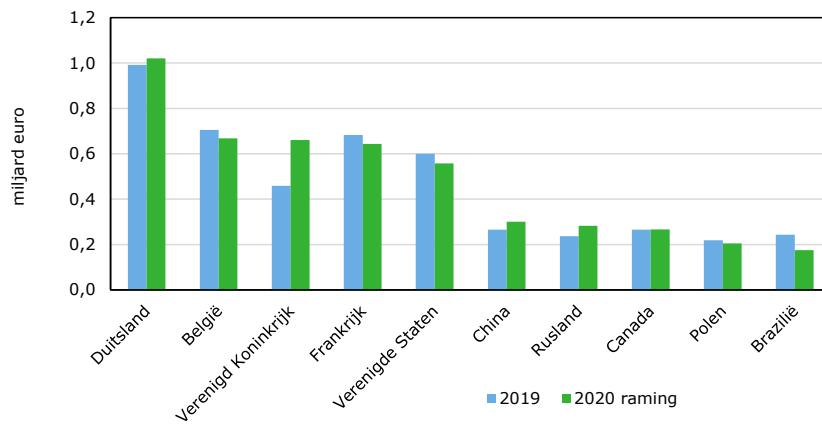
glastuinbouw (LNV, 2016). De export van tertiaire goederen naar China (+15%) en Rusland (+13%) neemt fors toe. Het betreft met name een exporttoename van machines voor de voedingsmiddelenindustrie.

Figuur 6.3 Top tien bestemmingen export van landbouwgerelateerde goederen

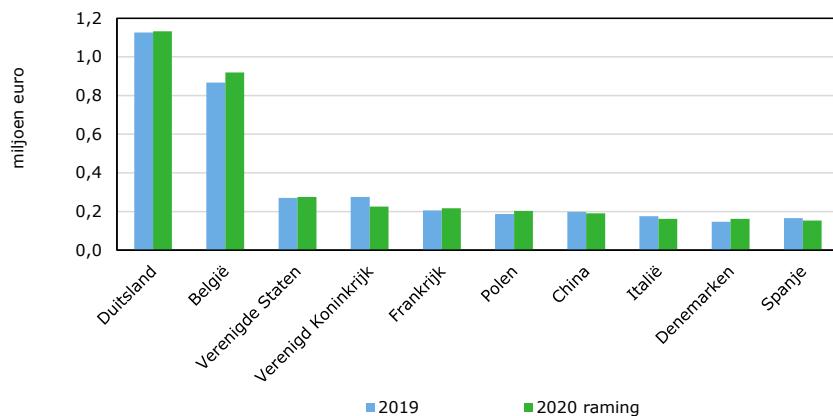
Bron: CBS tot en met oktober 2020, raming november - december 2020 door WUR en CBS.

Als de cijfers worden gecorrigeerd voor wederuitvoer, is het beeld vergelijkbaar, met vrijwel dezelfde landen in dezelfde volgorde (zie figuur 6.4). Enkel Brazilië (vooral invoer van Nederlandse meststoffen) staat nu op plek 9 van de rangschikking ten koste van Spanje dat buiten de top tien valt. Vanwege de belangrijke Nederlandse component van de export naar het VK (Nederlandse kasmaterialen) is de ontwikkeling van de export naar het VK nog groter indien wederuitvoer niet meeteelt. Dan is de groei van deze export niet 29%, maar zelfs 44%. Het VK is dan zelfs de derde bestemming van Nederlandse landbouwgerelateerde goederen, net na België en net voor Frankrijk.

Figuur 6.4 Top tien bestemmingen export van landbouwgerelateerde goederen van Nederlandse makelij

Bron: CBS tot en met oktober 2020, raming november - december 2020 door WUR en CBS.

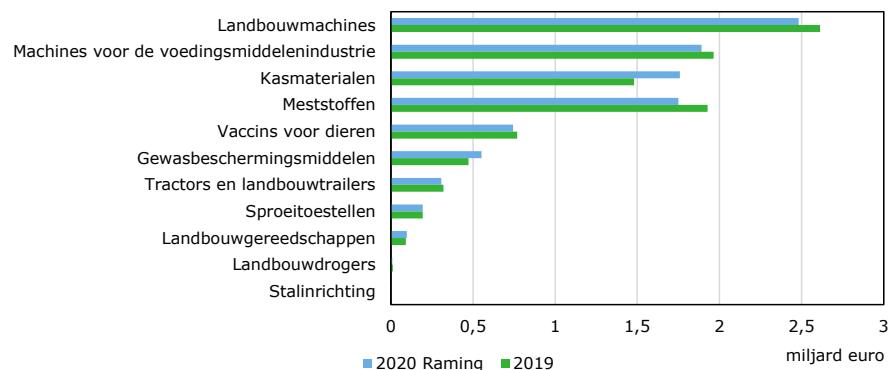
Figuur 6.5 Top tien herkomstlanden van landbouwgerelateerde goederen van Nederlandse makelij

Bron: CBS tot en met oktober 2020, raming november - december 2020 door WUR en CBS.

De invoer van landbouwgerelateerde goederen (figuur 6.5) is niet alleen veel minder dan de export (figuur 6.3) maar ook veel geconcentreerder. Bijna de helft van alle import komt uit de buurlanden Duitsland en België. Dan gaat het onder andere om landbouwmachines en kasmaterialen. Alle andere landen in de wereld spelen een bescheiden rol als leverancier. De opvallendste verschillen met 2019 zijn te zien bij het VK (18% minder import) en Denemarken (10% meer import).

6.3 Landbouwmachines meest uitgevoerde tertiaire goed

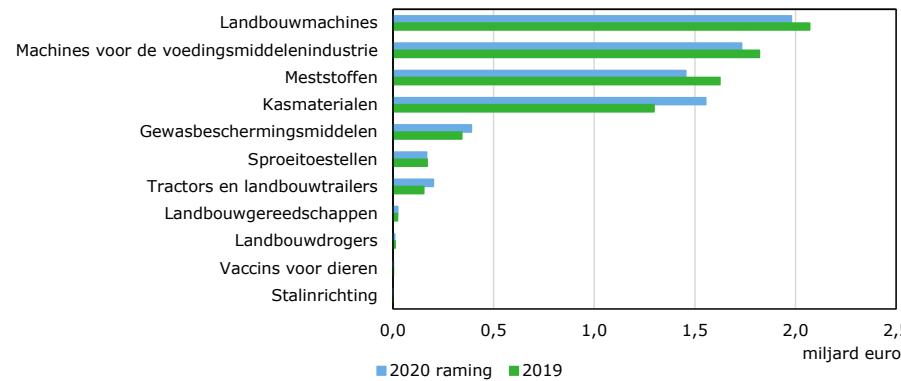
Kijkend op productniveau dan zijn er vier tertiaire landbouwgoederen met een hoge exportwaarde en zeven met een lage tot hele lage exportwaarde (zie figuur 6.6). Zo is de export van landbouwmachines (25%), machines voor de voedingsmiddelenindustrie (19%), kasmaterialen en meststoffen (elk 18%) goed voor 81% van de totale exportwaarde. In absolute zin heeft de grootste groei plaatsgevonden bij de export van kasmaterialen (0,3 miljard euro) en dit is vooral export naar het VK. Bij de andere goederen uit de top vier is er juist een kleine afname in vergelijking met 2019.

Figuur 6.6 Landbouwgerelateerde export naar productgroep

Bron: CBS tot en met oktober 2020, raming november - december 2020 door WUR en CBS.

Indien wederuitvoer niet wordt meegerekend, dan blijft de top vier ongewijzigd (zie figuur 6.7). De export van deze goederen is namelijk voor het grootste deel van Nederlandse makelij. De nummer vijf van de totale export, vaccins voor dieren, zakt echter wel helemaal weg, omdat vrijwel alle export wederuitvoer betreft. Er zit ook relatief veel wederuitvoer bij andere goederen buiten de top vier waardoor de dominantie van de top vier nog groter wordt. Het aandeel van landbouwmachines, machines voor de voedingsmiddelenindustrie, kasmaterialen meststoffen is nu niet 81% maar 89% van het totaal.

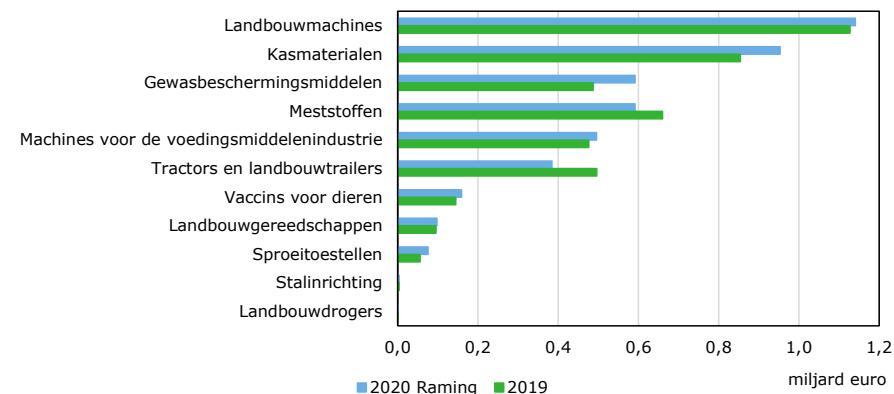
Figuur 6.7 Landbouwgerelateerde export van Nederlandse makelij

Bron: CBS tot en met oktober 2020, raming november - december 2020 door WUR en CBS.

Aan de invoerkant domineren landbouwmachines (1,1 miljard euro) en kasmaterialen (1,0 miljard) (figuur 6.8). Op enige afstand volgen gewasbeschermingsmiddelen, meststoffen (elk 0,6 miljard), machines voor de voedingsmiddelenindustrie (0,5 miljard) en tractors/landbouwtrailers (0,4 miljard). De andere landbouwgerelateerde goederen worden veel minder ingevoerd.

In vergelijking met 2019 zijn er geen grote verschillen. De grootste toename bij de invoer betrof gewasbeschermingsmiddelen en kasmaterialen (elk

0,1 miljard euro) en de grootste afname betrof meststoffen en tractors/landbouwtrailers (elk -0,1 miljard euro).

Figuur 6.8 Landbouwgerelateerde import naar productgroep

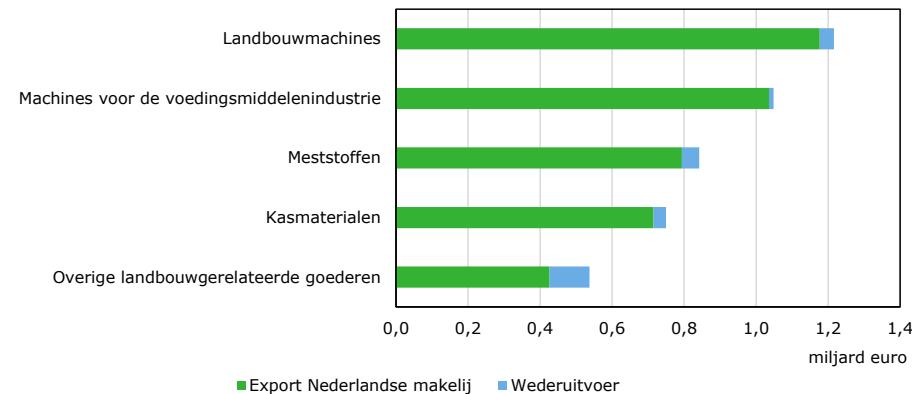
Bron: CBS tot en met oktober 2020, raming november - december 2020 door WUR en CBS.

6.4 Brede landbouwexportverdiensten 46 miljard euro

Ook voor de tertiaire of landbouwgerelateerde goederen kan worden vastgesteld hoeveel de export ervan oplevert voor de Nederlandse economie. Voor 2020 worden de exportverdiensten geraamd op 4,2 miljard euro (zie figuur 6.9). Dat betekent, net als bij de exportwaarde, een daling ten opzichte van 2019. Toen waren de verdiensten aan de export van landbouwgerelateerde goederen nog 4,4 miljard euro.

Inclusief de primaire en secundaire landbouwgoederen (paragraaf 3.4) komen de 'brede' landbouwexportverdiensten voor Nederland daarmee uit op 46,1 miljard euro in 2020 (voor 2019 was dat 46,6 miljard euro). Het cijfer van 2020 komt overeen met 34% van de totale goederenexportverdiensten en circa 6,4% van het Nederlandse bbp.

Voor de landbouwgerelateerde goederen zijn voor het jaar 2019 ook gegevens beschikbaar op goederenniveau. Daaruit blijkt dat Nederland het meest verdient aan de export van landbouwmachines (1,2 miljard euro), gevolgd door machines voor de voedingsmiddelenindustrie (1,0 miljard), meststoffen (0,8 miljard) en kasmaterialen (0,7 miljard).

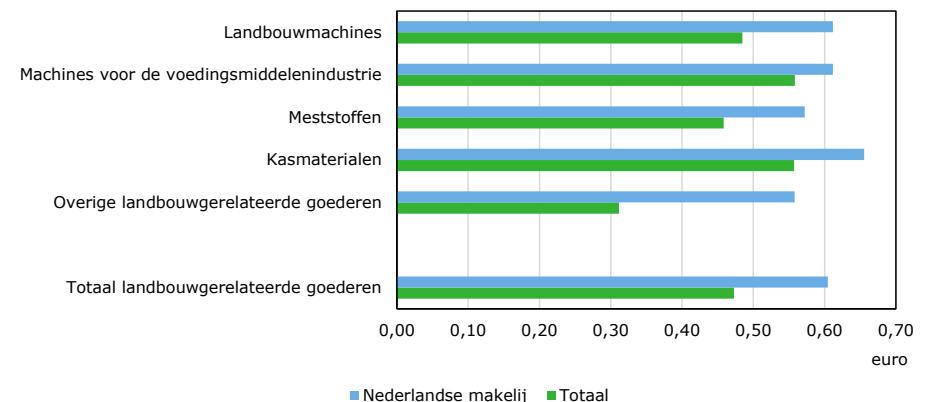

Figuur 6.9 Landbouwgerelateerde goederen met grootste exportverdiensten in 2019

Bron: CBS (waardeketenonderzoek).

Aan een gemiddelde euro exportwaarde van landbouwgerelateerde goederen verdient Nederland net zoveel als aan een gemiddelde euro exportwaarde van landbouwgoederen: 60 eurocent (zie figuur 6.10). Bij de export van Nederlandse makelij ligt het rendement echter hoger bij de landbouwgerelateerde goederen (47 om 43 eurocent), dit komt door een lager percentage wederuitvoer in vergelijking met de landbouwgoederen. Het meest lucratief is de export van kasmaterialen en de export van machines voor de voedingsmiddelenindustrie. Hieraan verdient Nederland 56 eurocent per euro exportwaarde. Indien we enkel kijken naar de in Nederland geproduceerde

export (zonder wederuitvoer) dan blijken kasmaterialen¹ toch het meest lucratief met 66 eurocent exportverdiensten per euro exportwaarde.

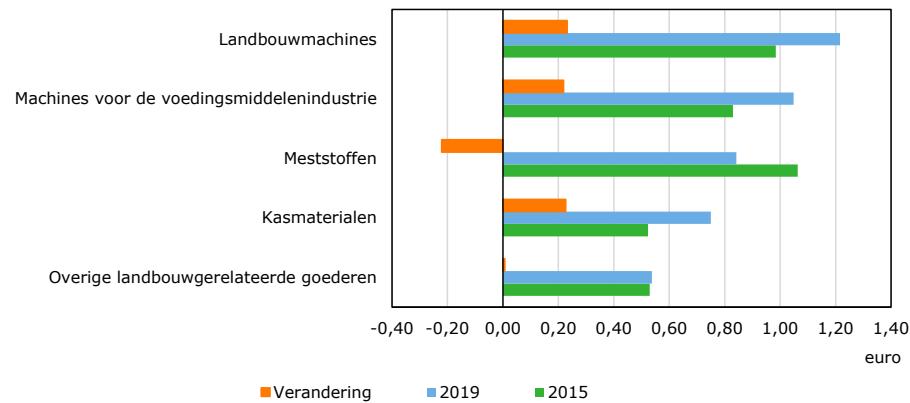

Figuur 6.10 Exportverdiensten per euro exportwaarde, 2019

Bron: CBS (waardeketenonderzoek).

De meeste landbouwgerelateerde export levert in de loop van de tijd steeds meer op. Daarbij is de toename in exportverdiensten bij drie groepen tussen 2015 en 2019 vrijwel gelijk (zie figuur 6.11). Zowel bij landbouwmachines, machines voor de voedingsmiddelenindustrie en kasmaterialen zijn de exportverdiensten in deze periode gestegen met ruim 0,2 miljard euro. Bij de export van meststoffen zijn de verdiensten juist met hetzelfde bedrag afgenomen. Bij de som van alle overige landbouwgerelateerde goederen heeft er in deze periode nauwelijks ontwikkeling plaatsgevonden in de Nederlandse exportverdiensten.

¹ De export van kasmaterialen is een goed voorbeeld van Nederlandse kennisexport. Meer over dit thema is te vinden in de vorige editie van deze publicatie (Jukema et al., 2020, hoofdstuk 10).

Figuur 6.11 Ontwikkeling exportverdiensten landbouwgerelateerde goederen, 2015-2019
Bron: CBS (waardeketenonderzoek).

Wageningen Economic Research
Postbus 29703
2502 LS Den Haag
T 070 335 83 30
E communications.ssg@wur.nl
www.wur.nl/economic-research

Wageningen Economic Research
RAPPORT
2021-001
ISBN 978-94-6395-678-9

De missie van Wageningen University & Research is 'To explore the potential of nature to improve the quality of life'. Binnen Wageningen University & Research bundelen Wageningen University en gespecialiseerde onderzoeksinstituten van Stichting Wageningen Research hun krachten om bij te dragen aan de oplossing van belangrijke vragen in het domein van gezonde voeding en leefomgeving. Met ongeveer 30 vestigingen, 6.500 medewerkers (5.500 fte) en 12.500 studenten behoort Wageningen University & Research wereldwijd tot de aansprekende kennisinstellingen binnen haar domein. De integrale benadering van de vraagstukken en de samenwerking tussen verschillende disciplines vormen het hart van de unieke Wageningen aanpak.

